

Oponentský posudek

PhDr. Marek Matějek předložil na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze v akademickém roce 2006/2007 licenciátní práci s názvem *Petr Damiani. Certamen spirituale*. Školitelem je Pavel Vojtěch Kohut, Th.D.

Práce je kromě úvodu a závěru rozdělena do sedmi kapitol. Mezi Úvod a první kapitolu je vložena zajímavá část, kterou autor nazval *Ad fontes* a seznamuje nás s literárně kritickými úvahami nad hlavním zdrojem své licenciátní práce, korespondencí Petra Damiani. V podstatě pak dále využívá a sleduje výsledky studií editora této korespondence Kurta Reindela.

První kapitola *Petrův původ* je kapitolou biografickou, zabírá život Petrův od narození po jeho léta studií a jeho první kontakty s novým eremitickým hnutím. Opírá se o klasickou práci Dresslerovu *Petrus Damiani. Leben und Werk*. (Stuida anselmiana 34) z roku 1954 a spolu s ním sleduje starý životopis Jana z Lodi. Vhodně je tato kompilace propojena se snahou zasadit biografii do historického kontextu. Jsou zde vytěženy práce Bednaříkové, Zástěrové, Collinse, Slocuma, Spunara a dalších.

Druhá kapitola *Kořeny západního mnišství* je velmi kratičkým a nedostatečným pokusem vykreslit mnišský kontext Damianiho snah. Na 3 stránkách a 8 řádcích načrtává dějiny mnišství. Matějek se mýlí v tom, že by se mnišství objevilo až ve čtvrtém století. Pomíjí také na Západě zajímavou počáteční periodu mnišství před Benediktem: Mnišství augustinské provenience, mnišství v Galii, na Britských ostrovech v Itálii atd.

Ve třetí kapitole *Pro dosažení vyššího cíle*, která je vlastně pokračováním biografie Petra Damiana, je vložena část o *pojetí světa* (3.2). V ní se doktorand krkolomně snaží zachytit diferencovaný vztah Damianiho ke světu. Krkolomnost dokazuje např. pasáž: „Jestliže se podíváme na globální vizi světa, která se odráží v opravdovém poustevnictví, musíme si uvědomit, že Petr Damiani 'samotářství' nevidí jako samo o sobě špatné. Vidí jej ale jako příčinu pokušení a viny pro člověka, který ho zneužívá a využívá špatným způsobem z důvodu prvotního hříchu, ke kterému došlo, protože lidské bytosti postavené před zkoušku mají tendenci v ní neobstát.“ (s. 32) Určitě je to nějaký koán, který potřebuje čas na rozluštění. Ostatně úvahy, kdy se autor pouští do teologie, mají dosti často takový ráz. Pro ilustraci z vícero ještě jeden takový „koán“: „Petr Damiani se představuje jako jeden z prvních, kteří mají tendenci posunout předurčenou rovinu týkající se člověka z vesmírného

vidění k jinému, aniž by odstranil vesmír... Vůdce tohoto antropocentrismu je Kristus, Vykupitel a člověk, božská i lidská přirozenost.“ (s. 34) Nemohu také souhlasit s formulací, že: „Petr Damiani proto navrhuje jako možnou únikovou cestu askezi.“ (s. 38) Nevím také, co je „kolektivní nauka o církvi“ (tamtéž). Podivně vyznívá formulace: „<Petr Damiani> se odvolává na Písmo svaté a církevní otce, ba dokonce na komentář biblické knihy Daniel od svatého Jeronýma, na De civitate Dei svatého Augustina a samozřejmě na Apokalypsu.“ (s. 39)

První léta v poustevně (kapitola čtvrtá) nás uvádějí do rozhodující fáze Damianiho života, dovíme se také něco málo o životě a působení svatého Romualda.

Chronologicky postupuje autor v kapitole páté *Převorem*. Zde se jasně ukazuje přínos Petra Damiani k organizaci středověkého mnišství, respektive poustevnictví. To je zřejmě i přínosná a zdařilá kapitola práce PhDr. Marka Matějky, protože povzbuzen edicí Damianiho korespondence s ní a s prameny pracuje. Zřejmě také těží z práce Blumovy o duchovním životě Petra Damiana (1947). Tu se pak odpustí drobná latinská nepřesnost *vita eremita* (5.2.2) zřejmě je míněna *vita eremitica* či *vita eremita*, a už tížeji se přechází tvrzení, že se Petr Damiani „seznámil s životopisy prvních mnichů a poustevníků, Antonína a Hilaria, které Atanáš a Jeroným převedli do latiny“ (s. 84), také „Collationes Patrum od Jeronýma“ (tamtéž) je těžko obhajitelná teze, ledaže by pan doktor učinil grandiózní objev v některé z klášterních knihoven a našel nové Jeronýmovo dílo!

Šestá kapitola se zabývá *Petrovým postojem k benediktinskému mnišství*. Je tu ukázán známý fakt originální interpretace řehole v myšlení Damianiho, pro kterého byl Benedikt skutečně eremita magnus. Podobně informativní je i podkapitola pojednávající o vztahu Petra Damianiho ke Cluny.

Životopisná část pokračuje v sedmé kapitole, v níž je načrtnuta činnost Petrova na poli reformátorském (*Církevním reformátorem*).

Co dodat?

Práce je podána, prošla jakousi očistou v první fázi, je v ní vidět upřímný zájem doktoranda o tematiku, měl k dispozici základní práce, zejména pak edici Damianiho korespondence a dobré biografické studie. Tam, kde pracuje řekněme s nadsázkou „fenomenologicky“, kde popisuje historické danosti a vnější fenomény spirituality, je práce únosná, kde se pouští do teologických úvah, je patrné, že něco je nutné dobudovat. Ale i v těch „fenoménech“ se mi zdá, že nemá příliš jasno a že neumně překládá předlohu. Mniši určitě neměli „breviář“ (s. 94), neznám funkci podle RB „toho, kdo čte lectio divina“ (s. 93). Spíše mě ale mrzí určité lajdáctví v odkazech a formalitách. Migle místo Migne (s. 19), také

nezvyklé citace tohoto editora, u jmen autorů někde majuskule někde ne, někde tečky, jinde čárky, jinde dvojtečky za jménem (např. s 15, 47, 49 a už nebudu vypočítávat dál). Francouzské špatné transkripce, občas chybné přepisy latiny... Jsou to pravda formality, ale v licenciátní práci by mělo být ukázáno, jak se správně pracuje. Také názvy a jména by měly být sjednoceny nejlépe v originální verzi.

Co mi také stále jako pochybnost napadá: tak bohatý aparát poznámkový – na první pohled doklad serióznosti a práce s prameny, ale pochybnost hlodá a našeptává: ' Nejsou to odkazy vzaté od jiných autorů a vydávané za vlastní?' Pravda, vše je ' podle zákona ', protože ti autoři jsou někde kolem uvedení, ale...

Závěr:

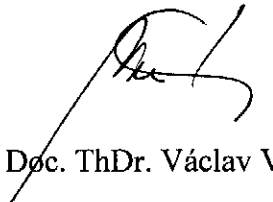
Práce má jistý informativní význam, seznamuje nás s osobností, dílem a spiritualitou jedné z významných osobností křesťanského myšlení a praxe.

Práce má bohaté zázemí pramenné a sekundární dobré literatury.

V odkazech (s výhradou mé výše zmíněné pochybnosti) je nadprůměrná.

Ke kritickým, již zmíněným poznámkám, kladu na obhajobu otázku: Co nového se z práce dovídáme? Jaký je osobní motiv, který autora vedl k napsání práce.

Závěrečný soud je v rukou PhDr. Marka Matějky – v jeho obhajobě. Proto práci s výhradami výše uvedenými k obhajobě s pochybnostmi doporučuji. Ta prokáže, zda ji PhDr. Matějek, přesvědčivě předloží.

Doc. ThDr. Václav Ventura, ThD.

1.9. 2007